

Sprawozdanie.

Wydziału krajowego względem zmiany ustawy krajowej z d. 28. stycznia 1873 Nr. 21 (dzien. kraj.) dotyczącej zwrotu kosztów szupasowych.

Wysoki Sejmie!

Ustawą krajową z 28. stycznia 1873. Nr. 21 (dzien. kraj.) dotyczącą zwrotu kosztów szupasowych wzmiankowanych w §§. 14. i 15. ust. państw. z 27. lipca 1871 Nr. 88. dz. u. p., nie wprowadziliśmy dotąd w praktyczne wykonanie a to z powodów, że na podstawie dat statystycznych i raportów Wydziałów powiatowych, zebranych już po wejściu tej ustawy, wykazało się, iż rzezoną ustawą, która według reguły tamże ustanowionej uwalnia gminy od dotychczasowego ponoszenia wszystkich kosztów szupasowych, wkłada na fundusz krajowy, na który rzezone koszta przenosi, zbyt wielkie ofiary, z drugiej strony zaś obciąża również w bardzo dotkliwy sposób te gminy pojedyncze, na które wyjątkowo spada zwrot kosztów szupasowych za rewertentów. Wreszcie wykonanie tej ustawy przed należytem uregulowaniem całego szupaśnictwa, okazało się również jako zupełnie niestosownem.

Wydział krajowy przedstawił już kilkakrotnie Wysokiemu Sejmowi nagłą potrzebę uregulowania całego szupaśnictwa, a to zgodnie z zapatrywaniem Wysokiego Rządu, który jeszcze w latach 1853, 1858 i 1865 stosowne w tej mierze wydał do c. k. Namiestnictwa rozporządzenia. Wnioski w tej mierze ze strony Wydziału krajowego Wys. Sejmowi przedłożone, spowodowały powzięcie uchwał Wys. Sejmu z 9. października 1869 r. i z 11 października 1871 wzywających c. k. Rząd do spiesznego uregulowania szupaśnictwa.

W ogólnem sprawozdaniu o czynnościach Wydziału krajowego przedstawił Wys. Sejmowi przebieg i dotychczasowy wynik rokowań między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem, w celu uregulowania całego szupaśnictwa — niniejszem zaś przystępujemy do przedstawienia naszego wniosku względem zmiany ustawy krajowej z 28. stycznia 1873 r. Nr. 21.

Ustawa krajowa z d. 28. stycznia 1873 stanowi:

- w art. I. iż wydatki wzmiankowane w drugim ustępie §. 14. ustawy państw. z 27. lipca 1871, które ponosi gmina będąca stacją szupasową, mają być jej zwrócone z funduszu krajowego;
- w art. II. iż wydatki, które wedle §. 15. tejże ust. państw., ponosi w pierwszej linii fundusz krajowy, mają być fundoszewi krajowemu zwrócone przez gminę przynależności szupaśnika, a to w tym wypadku wyjątkowym, jeżeli szupaśnik jest rewertentem, t. j. jeżeli już nie pierwszy raz do gminy swej odstawionym został; wreszcie
- w art. III. Wydział krajowy oznaczy co roku dla każdego powiatu z osobna kwoty ryczałtowe, według których obliczane i zwracane będą wydatki w art. I. i II. wskazane.

Z dokładnego zbadania osnowy powyższych artykułów a mianowicie I. i III. okazuje się niewątpliwem, iż rzeczona ustawa stawia nas w położeniu następującem:

Najprzód musielibyśmy sprawdzać corocznie stosunki cen w każdym powiecie i wyznaczać co roku dla każdego powiatu z osobna odrębne ryczałty, a to szczegółowo i z osobna dla każdej kategorii z tych wydatków, o których wspomina drugi ustęp §. 14. ust. państw., zatem też ryczałty:

1. na dostarczenie lokalności szupaśniczej;
2. na opał;
3. na oświetlenie;
4. na porządne utrzymywanie tej lokalności;
5. na nadzór, czyli straż nadzorującą szupaśników;
6. na załatwienia wszystkich interesów szupasowych, w czym mieściłoby się prowadzenie

kancelaryi i spraw pisemnych około prowadzenia protokołów szupaśniczych, dalej rachunków, wystawiania paszportów i t. d.;

7. wreszcie mielibyśmy wyznaczyć jakiś ryczałt na przysposobienie czyli adaptację lokalności szupaśniczej, co już służyłoby raz na zawsze, podczas gdy poprzednie ryczałty powtarzałyby się corocznie.

Pomijając już, iż cała administracja stałaby się zbyt rozwlekłą i kosztowną, gdyż trzeba by urządzić u nas osobne biuro i buchalterję szupasową, — pomijając dalej, iż Wydziały powiatowe, które zapytywaliśmy w przedmiocie otaksowania kosztów szupasowych, zbyt się różnią między sobą w swych zapatrywaniach, a wszystkie bez wyjątku nadzwyczaj wygórowane stawiają żądania, należy uwzględnić, że według aktów przyszełego uregulowania szupaśnictwa i zgodnego zapatrywania się tak naszych jak i rządowych delegatów, powzięła inieszana komisya uchwałę: ażeby ustanowić w kraju naszym 258 stacyi szupasowych.

Dodać wszakże musimy, iż odległość dzieląca jedną stację od drugiej wynosi najczęściej przeszło 3 do 4 mil, a dość często $4\frac{1}{8}$ lub $4\frac{1}{4}$ mili. Jest więc pewnem, iż ilość stacyi nie umieszyszy się nigdy, lecz raczej ze względu na odległość jeszcze według potrzeby w praktyce zwiększoną zostanie.

Przy najoszczędniejszem zatem obrachowaniu będą wynosić powyższe ryczałty razem liczone nawet i przy najmniejszej stacyi szupasowej na wsi, leżącej gdzieś na uboczu i zdala od uczęszczanych traktów około sto zlr. wa. rocznie; — przy innych zaś miejscowościach położonych na traktach, któredy przechodzi znaczna ilość szupaśników, tudzież w ogóle przy wszystkich większych miastach nie wystarczy dla jednej stacyi szupasowej i kilkaset złotych rocznie na sumę powyższych ryczałtów choćby jak najskąpiej wymierzonych.

Rachując zaś 258 stacyi po 100 zlr. rocznie wypadnie przestraszająca cyfra 25.800 zlr. wa. rocznie. Nareszcie gdybyśmy ograniczyli wymiar aż do najwyższej granicy możliwości, wyniosłyby

zawsze te ryczałty, które wówczas zaledwie na miano ryczałtów zasługiwałyby mogły, — co najmniej rocznie przeszło 20.000 złr., a to za same tylko koszta utrzymania stacyj szupasowych.

Ta doniesłość cyfry usprawiedliwia aż nadto potrzebę zmiany ustawy a to w art. I., gdyż tenże przyjmuje na fundusz krajowy, a to bez żadnego regresu wszystkie te koszta, które według drugiego ustępu §. 14. ust. państw. ponosić ma stacya szupasowa, i które też dotąd rzeczywiście ponosiła.

Że zaś na wszystkie powyżej wyliczone wydatki od 1. do 7. nie moglibyśmy dać jednego hurtownego ryczałtu, mieszczącego w sobie wszystko razem, wypływa już ztąd, iż nietylko w każdym powiecie z osobna mają być odrębne ryczałty, ale prócz tego na wydatki wzmiankowane w art. II. powyższej ustawy, które wyszczególnia §. 15. ust. państwowej, musimy wyznaczać ryczałty również szczegółowo i z osobna co do każdej kategorii z tych dalszych wydatków, a mianowicie osobny ryczałt na oględziny lekarskie, na wikt, na przyzodzenie szupaśnika, dalej osobne ryczałty na transport wozem lub koleją, również na stosowną należytość dla konwojanta i t. d.

Zachodzi wszakże i potrzeba zmiany art. II. powyższej ustawy, gdyż tenże art. II. przyjmując bezzwrotnie na fundusz krajowy wszystkie koszta wzmiankowane w §. 15. ust. państw., zastrzega na rzecz funduszu krajowego tylko zwrot kosztów za rewertentów.

Postanowienia te obciążają zbytecznie tak fundusz krajowy, jak też w ostatnim wypadku gminę, do której rewertent przynależnym jest.

Z pierwszego względu okazuje się z każdej strony słusznem i sprawiedliwem, ażeby gminy, które ponosiły dotąd wszystkie wydatki i ciężary szupasowe, a to bez żadnego wcale wyjątku, miały i nadal jakiś współdziałal przy ponoszeniu tych kosztów. Szupaśnictwo obraca się przeważnie na korzyść gmin i miejscowego bezpieczeństwa, nareszcie zainteresowanie gminy w tej sprawie jej własną kieszenią, wyjdzie na korzyść baczniejszego i oszczędniejszego gospodarstwa i uchroni fundusz krajowy od wszelkich niepotrzebnych wydatków, których gmina unikać będzie już dla swego własnego interesu.

W drugim zaś względzie a mianowicie co do rewertentów podnieść należy, iż takowi gromadzą się prawie wyłącznie w tych gminach wiejskich, które leżą w najbliższem sąsiedztwie miast większych, w szczególności zaś przekonaliśmy się z dotychczasowych doświadczeń powziętych przy sposobności nadsyłania nam wyroków szupasowych, iż w każdej prawie blisko Lwowa lub Krakowa leżącej wsi, znajduje się po kilkanaście, — gdziekolwiek nawet po kilkadziesiąt rewertentów, z których każdy po kilkanaście razy do roku powraca do Lwowa lub Krakowa i zawsze szupasem wydalonym bywa.

Przeciwko temu służyć wprawdzie środki zaradcze a mianowicie w §. 1. ust. państw. z 27. lipca 1871, tudzież w ust. państw. z 10. maja 1873 Nr. 108 dz. u. p., jednakże te środki są po części niedostateczne, — po części zaś wymagają dłuższego czasu i orzeczenia sądowego, wreszcie te środki zaradcze nie osłabiają w niczem tego faktu, iż właśnie w tych blisko miast wielkich położonych włościach znajduje się zawsze największa ilość rewertentów. Z tego zaś wynika, iż wspomniane gminy wiejskie cierpiałyby poniekąd tylko dla swego sąsiedztwa obok miast większych, tudzież częstokroć byłyby absolutnie w niemożności zadosyć uczynienia temu obowiązkowi, który wkłada na nich art. II., powstałyby ztąd uzasadnione reklamacye, rozwlekłe pisaniny i dochodzenia i w końcu tego ten ostateczny rezultat, iż mimo ustawy trzebaby takim gminom opuszczać przeciw zwroty za rewertentów, a to z powodu absolutnej konieczności, prócz tego zaś łączno przewidzieć, iż przeciwko rewertentom powstałoby wnet rozdrażnienie w gminie ich właściwej, co przy usposobieniu ludu naszego dostarczyłoby niezawodnie mnogich wypadków srogiego poskramiania takowych.

Przedstawwszy więc potrzebę zmiany powyższej ustawy, przystępujemy do uzasadnienia szczegółów przedstawionych zmian. Przejrzawszy ustawy szupasowe wszystkich innych krajów Monar-

chyi a uwzględniając akta przyszłego uregulowania tej sprawy u nas, tudzież właściwe stosunki kraju naszego, sądzimy, iż znaleźliśmy odpowiednie ukształtowanie tej sprawy w propozycji następującej:

1o. ażeby na wydatki wyliczone w §. 14. ust. państw., o których opiewa art. I. ust. krajowej ustanowionym był jeden ryczałt, a to: (jak zamierzamy oznaczyć) po 20 cnt. od każdej szupasownej osoby bez różnicy jej pobytu na stacyi szupasowej, z tym wszakże wyjątkiem, iż w wypadku, gdy szupaśnik czekać musi na stacyi oczekując pociągu kolei przeznaczonego do dalszego transportu, rzeczony ryczałt przypadać będzie od każdego dnia pobytu jego na stacyi. Liczba szupaśników w Galicyi wynosiła w roku 1872. jak równie też w r. 1873. około 2000 rocznie. Rachując więc, że liczba szupaśników a to już dziś powiększać się poczyna, z uwagi, że rzeczony ryczałt przypadać będzie od każdego dnia pobytu na stacyi szupasowej, i podnosząc z tych powodów roczną ilość 2000 na podwójną ilość 4000 dni szupasowe rocznie, wypadłby powyższy ryczałt roczny na 800 zł. a. w. A jednakże ten ryczałt po 20 ct. od osoby równa się do najlepszych ryczałtów, jakie istnieją w innych krajach Austrii, przeto też stacya szupasowa użalać się nie powinna — zwłaszcza, iż obowiązane są utrzymywać areszta gminne, które z łatwością na lokalności szupaśnicze przeistoczone lub używane być mogą;

2o. ażeby gmina, do której szupaśnik przynależnym jest, miała stosowny współudział w ponoszeniu wszystkich kosztów szupasowych, tak w drugim ustępie §. 14. jak też w §. 15. ust. państw. wyliczonych i zwracała takowe funduszowi krajowemu przy pierwszym wypadku szupasowania jednej i tej samej osoby w $\frac{1}{5}$, zaś przy rewertentach w $\frac{1}{3}$ części. W ten sposób wszystkie koszta rozdzielone będą odpowiednio między fundusz krajowy a gminy, a wnosić należy, iż środek ten będzie dostatecznym do znaglenia gminy, ażeby opiekowała się należycie swemi ubogimi i zwracała większą bacność na rewertentów, żeby ich zatrudnić, dać im sposobność uczciwego zarobkowania i powstrzymać od dalszego waleśania się.

Ustawa przedstawiona ochroni fundusz krajowy od zbyt wielkich wydatków, a oszczędność jak największa w tej mierze jest tem bardziej wskazaną, ileż oprócz powyższych dwóch rubryk rocznych ad 1. i ad 2. istnieje jeszcze trzecia roczna rubryka t. j. zwrotów szupasowych do funduszów innych krajów Austrii, która z tego względu bliżej oznaczoną być nie może, iż niektóre kraje nie zgłaszały dotąd żadnych pretensyi przeciwko naszemu funduszowi; — ta ostatnia rubryka wynosiła dotąd u nas od 3000 do 5000 zł. a. w. rocznie;

3o. ażeby wyznaczanie ryczałtów było dla całego kraju ogólnem t. j. jednostajnem we wszystkich powiatach i następowało ze strony naszej co lat trzy:

Stawiamy zatem wniosek:

*/. Wysoki Sejm raczy uchwalić obok dołączoną */. ustawę.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicji i Lodomerji wraz z Wielkiem księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 28. sierpnia 1874.

Marszałek krajowy

Leon książę Sapieha.

Sprawozdawca

Dr. Franciszek Smolka.

Ustawa

względem zwrotu kosztów szupasowych wzmiankowanych
w §§. 14. i 15. ustawy Państwowej z dnia 27. lipca 1871.
N. 88. Dz. ust. pań.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego królestwa
Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem księstwem
Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Znosi się ustawę krajową z d. 28. stycznia
1873. N. 21. (dzien. ust. i rozp. kraj.) i w miejsce
niej obowiązują postanowienia następujące:

Art. II.

Koszta utrzymania stacyi szupasowych, o któ-
rych wspomina drugi ustęp §. 14. ust. pań. z dnia
27. lipca 1871. N. 88. dz. ust. pań, zwracać
będzie fundusz krajowy gminie będącej stacją
szupasową w ryczałcie wymierzonym od każdej
szupasowanej osoby a to bez względu na czas jej
pobytu na stacyi szupasowej. Jedynie tylko w tym
wypadku, gdy osoba szupasowana na stacyi ocze-
kiwać musi pociągu kolei żelaznej, przeznaczonego
do głównego transportu szupaśników, wymierzony
ryczałt przypadać będzie od każdego dnia pobytu
jej na stacyi szupasowej.

Art. III.

Gmina, do której osoba szupasowana przyna-
leżną jest, winna zwracać funduszowi krajowemu
nietylko koszta w art. II. wzmiankowane, lecz oraz
i wszystkie inne koszta, o których wspomina §. 15.

ust. pań. z 27. lipca 1871, a to przy pierwszym wypadku szupasowania jednej i tej samej osoby w jednej piątej części, zaś przy każdym następnym wypadku szupasowania tejże samej osoby t. j. przy rewertentach w jednej trzeciej części.

Wszelakoż osoby szupasowane tutejszego kraju, które znajdują się w możności do uiszczenia kosztów szupasowych przez fundusz krajowy zapłaconych, winne zwracać temuż funduszowi pomienione kosztą o tyle, o ile takowe w myśl §. 15. powołanej ustawy państwowej poniesione zostały.

Art. IV.

Wydział krajowy oznaczy co trzy lat kwoty ryczałtowe, według których obliczane i zwracane będą wszystkie wydatki w art. I. i II. wskazane.

Art. V.

Wykazane przez Wydział krajowy kosztą mające być zwrócone funduszowi krajowemu przez właściwe gminy przynależności (art. II.), jakoteż kosztą szupasowe dotyczące tutejszokrajowych osób szupasowanych, znajdujących się w możności do uiszczenia zwrotu na rzecz funduszu krajowego w myśl końcowego ustępu §. 15. powołanej ust. pań. ściągają c k. władze polityczne.

Art. VI.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi Spraw Wewnętrznych.